

Отже, сьогодні першочерговим завданням уряду має бути реформа ринку електроенергії загалом, й вирішення питання залежності від імпорту вугілля марки антрацит зокрема. Відсутність саме системного підходу до реалізації державної політики в цьому секторі є однією з головних причин його незадовільного стану.

Пріоритетом державної політики в секторі вугільної промисловості повинно бути підвищення його ефективності та конкурентоспроможності, а не екстенсивне збільшення обсягів збиткового виробництва та створення постійних бар'єрів для імпорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. В якому стані перебуває український вугледобувний комплекс [Електронний ресурс] // Цензор.net. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://biz.censor.net.ua/resonance/3023076/v_yakomu_stan_perebuva_ukrainskiyi_vuglevidobuvnyi_kompleks.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://sfs.gov.ua/>.
4. Насалик: Україна може відмовитися від антрациту з Донбасу [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/news/2017/02/10/7134978/>.
5. Українські ТЕС переходять на місцеві сорти вугілля [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28824874.html>.
6. "Центренерго" перевів другий блок Зміївської ТЕС на газове вугілля [Електронний ресурс] // УНІАН. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://economics.unian.ua/energetics/2069554-tsentrenergo-pereviv-drugiy-blok-zmijivskoji-tes-na-gazove-vugillya.html>.

Карач Т.

Науковий керівник - к.г.н. Гавришок Б. Б.

ГЕОПРОСТОРОВІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТЕХНІЧНИХ КУЛЬТУР

В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Тернопільська область – це аграрно-індустріальний регіон. Протягом останніх років сільське господарство набуває все більшого значення. Структура його теж зазнає суттєвих змін. Домінуючою галуззю залишається рослинництво. У структурі посівних площ поступово зростає значення окремих технічних культур і кукурудзи, а традиційних зернових – знижується.

Метою роботи є аналіз та характеристика геопросторових особливостей вирощування технічних культур на території Тернопільської області.

Сприятливі природно-кліматичні умови та родючі ґрунти регіону дозволили вирощувати широкий асортимент технічних культур (цукрові буряки, соняшник, ріпак) та дали змогу отримувати високі врожаї, достатні для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу. Таким чином, вирощування технічних культур стало однією з ефективних галузей господарського комплексу Тернопільської області [1, с. 81].

Вирощування згаданих культур спрямоване на задоволення потреб населення в технічній олії та цукрі. Воно забезпечує функціонування харчової, текстильної, миловарної, лакофарбової, фармацевтичної та інших галузей промисловості, постачає корми та кормові добавки тваринництву.

В структурі валового збору рослинної продукції за 2017 рік виробництво технічних культур (валовий збір даних культур наведено у вазі після доробки) становило 33,7 % (23419 тис. ц). Основними виробниками цих культур в області стали сільськогосподарські підприємства. Станом на 2017 рік ними зібрано 22738 тис. ц (97,4 % від валового збору у всіх категоріях господарств). У господарствах населення зібрано 617 тис. ц. (2,6%) [2, с. 11].

У виробництві технічних культур найбільші показники спостерігалися в зборі цукрових буряків – 17367 тис. ц (74,1% від загальної збору технічних культур). Соняшнику зібрано 2342 тис. ц (10%), сої – 2089 тис. ц (8,9%), ріпаку – 1557 тис. ц (6,6%) (рис. 1).

В розрізі адміністративних районів Тернопільської області у 2017 році спостерігалися суттєві відмінності валового збору технічних культур. Найбільші показники виробництва по області були в Кременецькому – 2811 тис. ц (12,4% від всього валового збору по області), Тернопільському – 2552 тис. ц (11,2%) та Підволочиському районах – 3287,6 тис. ц (14,5%). Найменше технічних культур було зібрано в західних регіонах: Монастириському – 163,3 тис. ц (0,7%), Підгаєцькому – 220,7 тис. ц (0,9%) та Бережанському – 253,3 тис. ц (1,1%).

Серед технічних культур за обсягами зібраного матеріалу в більшості районів переважали цукрові буряки, а у Заліщицькому та Кременецькому районах – соя. Найбільше цукрових буряків зібрано в центральних районах: Підволочиському – 2699 тис. ц, Тернопільському – 2310 тис. ц та Буцацькому – 1829 тис. ц. Соняшнику найбільше зібрано в Борщівському – 334,7 тис. ц та Підволочиському – 221,4 тис. ц районах. Ріпаку найбільше зібрано в Збаразькому (174,8 тис. ц) та Тербовлянському (167,5 тис. ц) районах. Сої найбільше зібрано в Тербовлянському (267,2 тис. ц) та Підволочиському (207,2 тис. ц) районах.

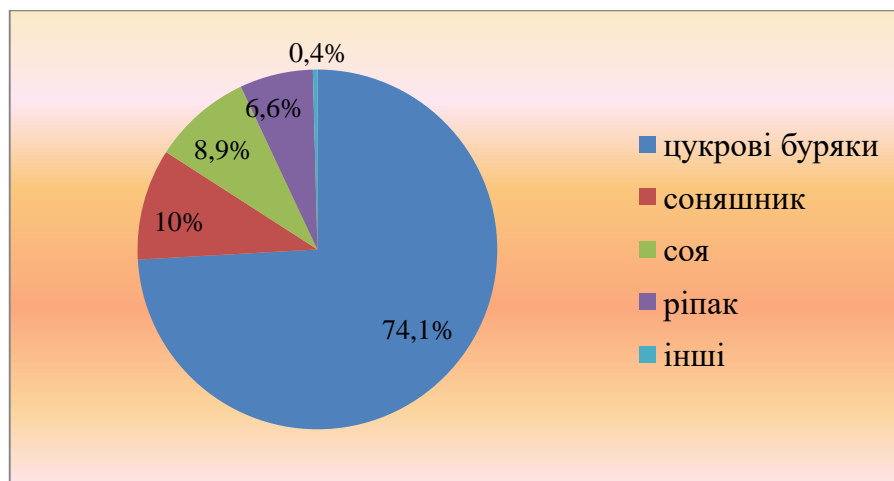

Рисунок 1. Структура валового збору технічних культур (побудовано автором за даними [2])

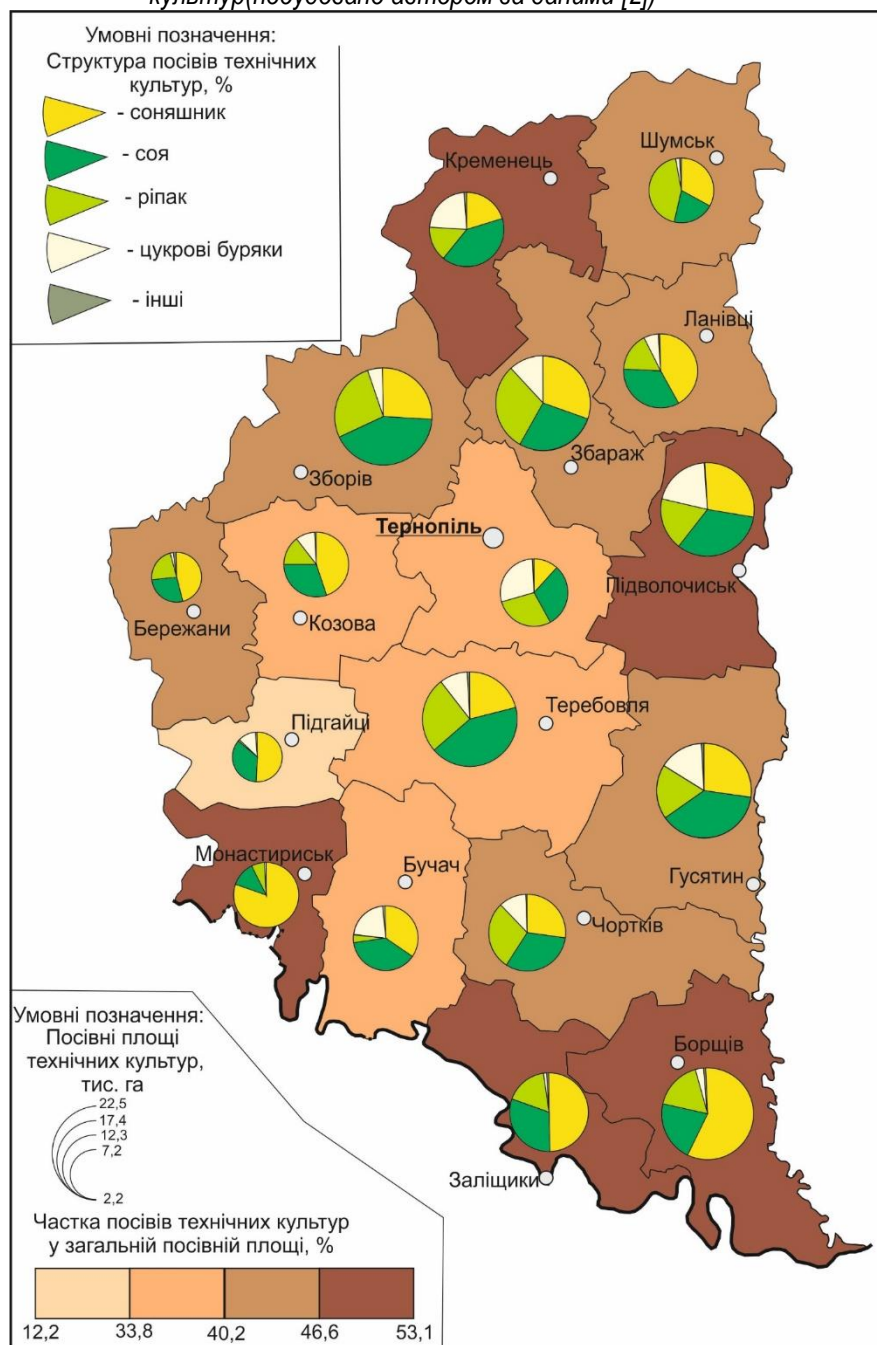

Рис. 2. Технічні культури Тернопільської області (побудовано автором за даними [2])

Показники валового збору залежать від розмірів посівних площ, які, у зв'язку із необхідністю ведення сівозмін та кон'юктурою ринку перебувають у постійній динаміці. Посівні площі технічних культур в Тернопільській області у 2017 році становили 241,8 тис. га, що склало 29,4% у загальній структурі посівів всіх категорій господарств. Із 1990 р. посівні площі технічних культур збільшилися вдвічі. При цьому, впродовж останнього десятиріччя спостерігається лише позитивна динаміка посівних площ. Проте, площі під окремими технічними культурами за останні роки зазнають різних змін. Так, станом на 2017 р. у відношенні до 1990 р. суттєво (в 3,6 рази) зменшилася площа цукрових буряків, а площа ріпаку збільшилася в 5,4 рази. Соя і соняшник, які у 1990 р. не висівалися, у 2017 р. зайняли площу в 80,5 та 81,1 тис. га відповідно, а така технічна культура, як льон-довгунець останні декілька років взагалі зникла з ланів області. Отже, станом на 2017 р. у структурі посівних площ технічних культур основними культурами були: соняшник (33,4%), соя (33,3%), ріпак (20,5%) та цукровий буряк (12,4%). Решта технічних культур (гірчиця, тютюн та ін.) займали лише 0,4% площі [2, с. 10].

У розрізі адміністративних районів Тернопільської області спостерігалися значні відмінності показника частки посівів технічних культур у загальній посівній площі. Найвищі значення показника (понад 47%) були Борщівському, Монастириському, Підволочиському та Кременецькому районах. Проте максимального значення він досяг у Заліщицькому районі (53%). Високими значеннями, у межах 40-45%, відзначалися показники в північних та південно-східних районах. Значно менша частка технічних культур у структурі посівних площ була у центральних районах області, а мінімальний показник зареєстрований в Підгаєцькому районі (12,3%) (рис. 2).

Таким чином, на основі проведеного просторового аналізу посівів технічних культур можна стверджувати, що розподіл площ під окремі культури є вкрай нерівномірним, спостерігається чітке домінування сої, соняшнику та ріпаку.

Серед технічних культур за розмірами посівних площ в західних та південних районах переважав соняшник, в центрі та на сході області – соя. Найбільші відсотки посівів соняшнику у структурі технічних культур були в Монастириському (80,8%), Борщівському (57,5%) та Підгаєцькому (50,4%) районах. Цукрових буряків найбільше сіяли в Тернопільському районі – 29,5%. Найбільші площі сої засіяні в Зборівському (43,2%), Тербовлянському (42,6%) та Кременецькому (42,2%) районах. Під ріпаком зайняті найбільші площі в Шумському районі (44%).

В результаті проведених досліджень встановлено, що розподіл валового збору та посівних площ під окремі технічні культури є вкрай нерівномірним. В структурі виробництва найбільші показники спостерігаються у зборі цукрових буряків, а в розрізі адміністративних районів найбільший валовий збір у Підволочиському, Тернопільському та Кременецькому районах. У структурі посівних площ технічних культур основними культурами були соняшник та соя. Найвищі показники частки посівів даних культур у загальній посівній площі були у Заліщицькому, Кременецькому та Підволочиському районах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Географія Тернопільської області: монографія. В 2-х т. Т. 2. Населення. Господарство / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль: Крок, 2017. – 342 с.
2. Збір урожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду за 2017 рік. Статистичний бюлетень / відп. за випуск В. І. Савчук. – Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській обл., 2018. – 82 с.

Качмарська О.

Науковий керівник - к.г.н. Гавришок Б.Б.

ГЕОПРОСТОРОВІ ЗАКОНОМІРНОСТІ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ ОПІЛЛЯ (В МЕЖАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Земля є цінним та універсальним природним ресурсом з незмінним місцем розташування, який є необхідною умовою існування людського суспільства та незамінним засобом задоволення його різноманітних потреб: економічних, соціально-побутових, естетичних. Земля може бути територіальним базисом для галузей промисловості, транспорту, а може бути ресурсом для сільськогосподарського та лісового господарства.

Методичні засади дослідження земельних ресурсів розроблені у працях А.Третяка, Ф. Кіпача, Д. Добряка. Роботи П. Сухого присвячені вивченню агропромислового комплексу Західноукраїнського регіону. В межах Тернопільської області проблемами раціонального використання земельних ресурсів займалися Б. Заблоцький, Б. Гавришок, земельно-ресурсний потенціал Тернопільщини досліджували М. Питуляк та М. Питуляк. Робота З. Герасимів, присвячена геоecологічним дослідженням території Опілля.

Актуальність нашого дослідження полягає в необхідності детального аналізу структури сільськогосподарських угідь горбогірної території з метою розробки комплексної програми їх раціонального використання. Земельні ресурси визначають темпи розвитку і рівень ефективності сільськогосподарського виробництва і не може бути замінена ніякими іншими засобами виробництва, тому їх раціональне використання завжди буде актуальним.